

Pašnodarbināto personu grāmatvedība un nodokļi 2018.gadā

«Balances» konference 24.11.2017.

Inguna Leibus

LLU Ekonomikas un sabiedrības attīstības fakultāte

Finanšu un grāmatvedības institūts

e-pasts: inguna.leibus@llu.lv

Saturs

- 1) Izdevumu ierobežojums un zaudējumu pārnešana
- 2) Būtiskas izmaiņas pamatlīdzekļu uzskaitē
- 3) Citas izmaiņas iedzīvotāju ienākuma nodokļa (IIN) normās
- 4) Lielākas pašnodarbināto valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas (VSAOI)
- 5) Nodokļu sloga salīdzinājums dažādos nodokļu režīmos

Izmaiņas normatīvajos aktos, spēkā ar 1.01.2018.:

- 28.07.2017. grozījumi likumā «Par iedzīvotāju ienākuma nodokli»
- *Grozījumi MK 21.09.2010. noteikumos Nr. 899 “Likuma “Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” normu piemērošanas kārtība” (projekts izskatīts MK 14.11.2017.)*
- 27.07.2017. grozījumi likumā «Par valsts sociālo apdrošināšanu»

Izdevumi ierobežojums, kārtojot vienkāršā ieraksta grāmatvedību

(papildināts IIN likuma 11.p.)

3.¹ Ar saimniecisko darbību saistītie izdevumi tiek piemēroti apmērā, kas **≤ 80% no fiziskās personas kopējiem saimnieciskās darbības ieņēmumiem.**

3.² izdevumos ir iekļaujami **pilnā apmērā:**

- 1) darba alga un darba devēja VSAOI, t.sk. solidaritātes nodoklis, par darbiniekiem;
- 2) nekustamā īpašuma nodoklis;
- 3) pamatlīdzekļu nolietojums;
- 4) kompensācijas īrniekiem par dzīvojamo telpu atbrīvošanu un īres līguma laušanu sakarā ar dzīvojamās telpas kapitālremontu vai telpu pārbūvi ...

3.³ ... izdevumu **ierobežojumu nepiemēro:**

- par pirmo taksācijas gadu, kurā reģistrēta saimnieciskā darbība, par nākamo taksācijas gadu,
- gadu, kurā izbeigta saimnieciskā darbība vai pabeigts likvidācijas process.

3.⁴ ... izdevumu ierobežojuma noteikšanai (atbilstoši 3.¹ d.) **ieņēmumos tiek ņemtas vērā arī subsīdijas** (valsts atbalsts lauksaimniecībai vai ES atbalsts lauksaimniecībai un lauku attīstībai).

9. ... **zaudējumi sedzami hronoloģiskā secībā no nākamo triju taksācijas gadu saimnieciskās darbības apliekamā ienākuma, nepārsniedzot 3.¹ daļā noteikto izdevumu ierobežojumu.**

Izdevumi ierobežojums, kārtojot divkāršā ieraksta grāmatvedību

(papildināts IIN likuma 11.1p.)

6.¹ Ja maksātājam pēc šajā pantā noteikto korekciju veikšanas ar nodokli apliekamais ienākums ir mazāks par 20% no saimnieciskās darbības ieņēmumiem, **nodokli aprēķina no summas, kas nav mazāka par 20% no saimnieciskās darbības ieņēmumiem.**

8. ... **zaudējumi pēc ... korekciju veikšanas sedzami hronoloģiskā secībā no nākamo triju taksācijas gadu saimnieciskās darbības apliekamā ienākuma**, ievērojot šā panta 6.¹ daļā noteikto ar nodokli apliekamā ienākuma noteikšanas kārtību.

Izmaiņas pamatlīdzekļu uzskaitē

(izmaiņas IIN likuma 11.p. 3.d. 1.p.; 11.⁵p.)

11.p. (3) 1.p. - izdevumos inventārs, kura vērtība ≤ 1000 € (līdz 31.12.2017. 427 €)

11.⁵ pantā

1. ... pamatlīdzekļu nolietojumu aprēķina atsevišķi par katru pamatlīdzekli, kura iegādes vērtība ir lielāka par 1000 €, saskaņā ar šajā pantā un MK noteikumos noteikto kārtību.

1.¹ ... nolietojumu norakstīšanai pielieto **1 no divām metodēm** (*% vai gados; sk. nāk. slaidā*)

1.² Maksātājs visu pamatlīdzekļu nolietojuma aprēķināšanā ir tiesīgs izvēlēties vienu no metodēm. ... **metodi maksātājs ir tiesīgs mainīt ne biežāk kā vienu reizi 10 gados.**

1.³ **Nolietojumu nenoraksta** zemei, mākslas darbiem, antīkiem priekšmetiem, juvelierizstrādājumiem un citiem pamatlīdzekļiem, kuri nav pakļauti fiziskam vai morālam nolietojumam, ieguldījuma īpašumiem, bioloģiskajiem aktīviem un pārdošanai turētiem ilgtermiņa ieguldījumiem, kurus nodokļa maksātājs izvēlējies novērtēt patiesajā vērtībā, kā arī reprezentatīviem automobiļiem Uzņēmumu ienākuma nodokļa likuma izpratnē.

1.⁴ **Nemateriālo ieguldījumu vērtību** patentiem, licencēm, preču zīmēm noraksta **5 gados Pētniecības un attīstības izmaksas...**, - noraksta gadā, kad šīs izmaksas radušās.

1.⁵ **Izmaksas par derīgo izrakteņu atrašanās vietas, daudzuma un kvalitātes noteikšanu** noraksta sistemātiski **10 gadu laikā** pēc izmaksu rašanās.

Pamatlīdzekļu nolietojuma metodes

(IIN likuma 11.⁵p.1.¹d.)

Pamatlīdzekļu objekts	% no atlikušās vērtības*	gados
Ēkas, būves, ilggadīgie stādījumi	5	35
Dzelzceļa ritošais sastāvs un tehnoloģiskās iekārtas, jūras un upju flotes transportlīdzekļi, flotes un ostu tehnoloģiskās iekārtas, enerģētiskās iekārtas	10	10
Skaitļošanas iekārtas un to aprīkojums, t.sk. drukas ierīces, informāciju sistēmas, datoru programmprodukti, datu uzkrāšanas iekārtas, sakaru līdzekļi, kopētāji un to aprīkojums	35	3
Pārējie pamatlīdzekļi	20	5

* MK 899. not. 79.²p. (projekts)

Grozījumi MK 21.09.2010. noteikumos Nr. 899 “Likuma “Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” normu piemērošanas kārtība” *(projekts izskatīts MK 14.11.2017.)*

78.¹ - 79.²⁰ - jauni punkti

79.⁴ Ja **attiecīgā pamatlīdzekļa atlikusī vērtība pēc nolietojuma atskaitīšanas taksācijas perioda beigās nepārsniedz 75 €**, pamatlīdzeklis pilnībā tiek izslēgts no pamatlīdzekļu uzskaites reģistriem un tam tiek pārtraukts rēķināt nolietojumu.

- Atsauces uz pielikumos dotajiem piemēriem:
  - 4 piemēri vienkāršā ieraksta grāmatvedībā;
  - 1 piemērs divkāršā ieraksta grāmatvedībā
- Normas no «vecā» UIN likuma;
- Pamatlīdzekļu uzskaites veidlapu aizpildīšanas kārtība
- Pielikumos – pamatlīdzekļu uzskaites veidlapas

Izdevumi ierobežojums, kārtotot vienkāršā ieraksta grāmatvedību

Grozījumi MK 21.09.2010. noteikumos Nr. 899 (projekts)

1.piemērs

2018.gadā saimnieciskās darbības ieņēmumi 10 000 €.

Saimnieciskās darbības izdevumi, kas izdevumos iekļaujami pilnā apmērā 5000 €, t.sk.:

Algas un darba devēja VSAOI 1000 €,

Pamatlīdzekļu nolietojums 4000 €.

Citi saimnieciskās darbības izdevumi 7000 €, t.sk.:

Telpu nomas izdevumi 3000 €,

Izdevumi par precēm un pakalpojumiem 4000 €.

Saimnieciskās darbības kopējās izmaksas 12 000 € > 80% no 10 000 €

Izmaksas par algām, VSAOI un nolietojumu ir 5000 € < 80% no 10 000 €

Izdevumos maksimālā pieļaujamā izdevumu summa 8000 € (5000 + 3000).

Ar nodokli apliekamais ienākums: 10000 - 8000 = 2000 €

Atlikusī izdevumu summa (zaudējumi) 4000 € (7000 – 3000) ir sedzama hronoloģiskā secībā no nākamo triju gadu saimnieciskās darbības ienākuma (iekļaujoties izdevumiem noteiktajā 80% ierobežojumā).

Izdevumi ierobežojums, kārtot vienlāršā ieraksta grāmatvedību *Grozījumi MK 21.09.2010. noteikumos Nr. 899 (projekts)*

2.piemērs

2018.gadā saimnieciskās darbības ieņēmumi 15 000 €

Izdevumi, kas pilnā apmērā 13 000 € > 80% no 15 000 €

Citi saimnieciskās darbības izdevumi 3000 €

Saimnieciskās darbības kopējās izmaksas ir 16 000 € > 80% no 15 000 €

Ar nodokli apliekamais ienākums: 15 000 – 13 000 = 2000 €

Izdevumos neiekļautā citu saimnieciskās darbības izdevumu summa (zaudējumi) 3000 € ir sedzama hronoloģiskā secībā no nākamo triju gadu saimnieciskās darbības ienākuma (iekļaujoties izdevumiem noteiktajā 80% ierobežojumā).

Izdevumi ierobežojums, kārtojot vienkāršā ieraksta grāmatvedību

Grozījumi MK 21.09.2010. noteikumos Nr. 899 (projekts)

3.piemērs

Saimnieciskās darbības ieņēmumi 10 000 €, kā arī saņemts valsts atbalsts lauksaimniecībai 5000 €.

Saimnieciskās darbības izdevumu ierobežojuma apmēra noteikšana:

$$10\ 000 + 5000 = 15\ 000 \times 80\% = 12\ 000\ €$$

? Nav atrunāts - ja ir lauksaimniecība un citi darbības veidi!

Zaudējumu pārnešana

Grozījumi MK 21.09.2010. noteikumos Nr. 899 (projekts)

4.piemērs

2018.gadā gūst saimnieciskās darbības ieņēmumus 15 000 €

Saimnieciskās darbības izdevumi, kas iekļaujami pilnā apmērā – 7000 €

Citi saimnieciskās darbības izdevumi - 3000

Saimnieciskās darbības kopējās izmaksas ir 10 000 € < 80% no 15 000 €

2016.gada zaudējumi 500 €

2017.gada zaudējumi 2000 €

Ar nodokli apliekamā ienākuma noteikšana: 80% no 15 000 € = 12 000 €

12 000 – 10 000 – 500 – 1500 = 0

Tā kā taksācijas gada saimnieciskās darbības izdevumos maksimāli iekļaujamā summa ir 12 000 €, tad izdevumos tiek iekļauti visi izdevumi 10 000 €, kā arī iepriekšējo gadu zaudējumi 2000 €, kas tiek iekļauti secībā ar senāko taksācijas gadu.

Neiekļautā zaudējumu summas daļa 500 € tiek pārnesta uz nākamajiem gadiem.

IIN avansu aprēķinās VID *(grozījumi IIN likuma 18.pantā)*

1. Reizē ar deklarāciju, bet ne vēlāk kā līdz pēctaksācijas gada 1. jūnijam **Valsts ienēmumu dienests maksātājam, izņemot maksātāju, kurš taksācijas gada laikā uzsāk saimniecisko darbību, izveido aprēķinu par nodokļa avansa maksājumu lielumu** taksācijas gadā, pamatojoties uz iepriekšējā gada ienākumu.

Maksātājam, kurš taksācijas gada laikā uzsāk saimniecisko darbību, ir tiesības 30 dienu laikā pēc saimnieciskās darbības uzsākšanas labprātīgi iesniegt aprēķinu par nodokļa avansa maksājumu lielumu taksācijas gadā, prognozējot paredzamo ienākumu.

1.¹ **Ja nodokļa avansa maksāšanas periodā faktiskais ienākuma lielums mainās, maksātājs iesniedz precizētu** nodokļa avansa maksājumu aprēķinu.

2.¹ ... **ienākumiem no lauksaimnieciskās ražošanas avansa maksājumi - 1/2** viņa iepriekšējā gada apliekamā ienākuma.

Ja viņa ceturkšņa ienākumu apjoms ir uz pusi mazāks par ceturto daļu gadam noteiktā nodokļa avansa maksājumu apmēra, **avansa maksājumu var pārcelt uz nākamo šā panta trešajā daļā paredzēto termiņu.**

Vēl dažas normas IIN likumā ...

Pārejas noteikumi

94. ... apliekamajā ienākumā neiekļauj 2013. – **2023. gadā** (bija 2018.g.) saņemtās summas, kas izmaksātas kā valsts atbalsts lauksaimniecībai vai ES atbalsts lauksaimniecībai un lauku attīstībai.

Papildināta 11.panta 12. daļa

... gūstot ienākumu no īpašuma (iznomājot vai izīrējot ...), var neregistrēties VID kā saimnieciskās darbības veicējs. Šajā gadījumā maksātājs nav tiesīgs piemērot saimnieciskās darbības izdevumus un tajos iekļaut ar īpašuma uzturēšanu un pārvaldīšanu saistītos izdevumus, izņemot nekustamā īpašuma nodokļa maksājumus par attiecīgo nekustamo īpašumu.

Maksātājs veic saimnieciskās darbības ieņēmumu uzskaiti. Saimnieciskās darbības ieņēmumus **var neuzskaitīt ieņēmumu uzskaites reģistrā, ja saimnieciskās darbības ieņēmumi ir gūti tikai bezskaidras naudas veidā.**

Var nekārtot saimnieciskās darbības ieņēmumu un izdevumu uzskaites žurnālu, ja bezskaidras naudas norēķini! - grozījumi 20.03.2007. MK 188.not. "Kārtība, kādā individuālie komersanti, individuālie uzņēmumi, zemnieku un zvejnieku saimniecības, citas fiziskās personas, kas veic saimniecisko darbību, kārtu grāmatvedību vienkāršā ieraksta sistēmā", spēkā no 14.07.2017.

Obligātās iemaksas pensiju apdrošināšanai

(27.07.2017. grozījumi likumā «Par valsts sociālo apdrošināšanu»;
spēkā no 1.01.2018.)

23.¹ p. - no autoratlīdzības (autortiesību un blakustiesību atlīdzības)

(1) Autoratlīdzības izmaksātājs no saviem līdzekļiem maksā obligātās iemaksas 5% apmērā no autoratlīdzības tās saņēmēja valsts pensiju apdrošināšanai.

23.² p. - pašnodarbinātajiem

Pašnodarbinātie obligātās iemaksas pensiju apdrošināšanai veic 1x ceturksnī vismaz 5%:

1) ja ienākumi mēnesī $\geq$ obligāto iemaksu objekta minimālo apmēru $\rightarrow$ no iemaksu objekta un faktisko ienākumu starpības;

2) ja ienākumi mēnesī mazāki $\rightarrow$ no faktiskajiem ienākumiem.

Ja pašnodarbinātā ienākumi taksācijas gadā nerasniedz 50€, iemaksas var neveikt.

23.³ pants. Obligāto iemaksu pensiju apdrošināšanai reģistrēšana personu kontos

(2) Saskaņā ar 23.¹ pantu un 23.² panta 2. punktu veiktās obligātās iemaksas neveido personas fondēto pensijas kapitālu (2.līmeni).

Pašnodarbinātā VSAOI 2018.g., piemēri

Ienākums mēnesī	100 €	430 €	1000 €	10 000 €
VSAOI pilnā apmērā no 430 € (likme ≈ 32%)	0	137.60	137.60	137.60
Papildus VSAOI 5% pensijai	5	0	$(1000 - 430) \times 5\% = 28.50$	$(10\,000 - 430) \times 5\% = 478.50$
Kopā VSAOI, €	5.00	137.60	166.10	616.10
<i>VSAOI % no ienākumiem</i>	<i>5.0</i>	<i>32.0</i>	<i>16.6</i>	<i>6.2</i>

Nodokļu sloga salīdzinājums dažādos nodokļu režīmos, €

Ieņēmumi mēnesī	3000 €	2000 €	1000 €	300 €
Izdevumi	- 2400	- 1000	- 300	- 30
<i>Izdevumi, % no ieņēmumiem</i>	80%	50%	30%	10%
Ienākums	600	1000	700	270
MUN 15%	450	300	150	45
<i>Vispārējā nodokļu režīmā:</i>				
VSAOI ≈ 32% + 5%	146	166	151	14
IIN 20% (bez neapliekamā minimuma)	91	167	110	51
Kopā vispārējā režīmā	237	333	261	65

Paldies par uzmanību!

Veiksmi, izturību, veselību!